

V Bruseli 9. júna 2022
(OR. fr)

9923/22

SOC 367
EMPL 247

POZNÁMKA

Od: Predsedníctvo
Komu: Delegácie
Predmet: Sociálne opatrenia v oblasti dočasnej ochrany osôb vysídlených z Ukrajiny
– orientačná poznámka predsedníctva

Delegáciám v prílohe zasielame orientačnú poznámku predsedníctva k uvedenému predmetu na účely diskusie počas pracovného obeda na zasadnutí Rady EPSCO 16. júna 2022.

Rada EPSCO – zamestnanosť a sociálne veci

Luxemburg, 16. júna 2022

Sociálne opatrenia v oblasti dočasnej ochrany osôb vysídlených z Ukrajiny

Od začiatku agresie Ruska voči Ukrajine sa Európska únia a členské štáty v plnej miere mobilizujú, aby zabezpečili reakciu zodpovedajúcu závažnosti týchto okolností. Európska rada už 24. februára 2022 túto agresiu čo najdôraznejšie odsúdila a vyzvala na rýchlu a konkrétnu reakciu¹.

Európska únia tiež preukázala veľkú schopnosť reakcie v podobe opatrení a sankcií voči Rusku a členské štáty prejavili solidaritu prijatím viac ako 6 miliónov ľudí utekajúcich pred vojnou, z ktorých 90 % sú ženy a deti. Viac ako 3,5 milióna ľudí bolo prijatých v Poľsku alebo prešlo cez jeho územie. Vysoký komisár OSN pre utečencov odhaduje, že na Ukrajinu sa vrátilo 2,1 milióna Ukrajincov. Presuny cez hranice sa v súčasnosti stabilizujú², pričom od 10. mája je počet osôb, ktorí sa vracajú na Ukrajinu vyšší ako počet osôb, ktoré vstupujú do EÚ. Zaznamenané pohyby sú teraz porovnateľné s pohybmi v predchádzajúcich rokoch.

¹ 1/22.

² Podľa Úradu Vysokého komisára OSN pre utečencov sa odhaduje, že od 24. februára 2022 sa na Ukrajinu už vrátilo viac ako 2,1 milióna Ukrajincov (<https://data.unhcr.org/fr/situations/ukraine>).

Prijaté iniciatívy

Rada Európskej únie 3. marca jednomyselne prijala rozhodnutie o okamžitom začatí uplatňovania opatrení stanovených v smernici z roku 2001 o poskytovaní dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb³. Postavenie dočasnej ochrany poskytuje okamžitú ochranu a práva vrátane práva na pobyt, prístupu na trh práce, prístupu k ubytovaniu, sociálnej pomoci, lekárskej pomoci, prístupu detí k vzdelávaniu, práva na zákonné poručníctvo pre maloleté osoby bez sprievodu a práva na prostriedky na živobytie. Európska komisia pripravuje v súčasnosti praktické usmernenia vo forme oznámenia o integrácii do trhu práce, odborného vzdelávania a prípravy a vzdelávania dospelých.

S cieľom objasniť tento mechanizmus a poskytnúť členským štátom čo najlepšiu podporu prijala Európska komisia 23. marca oznámenie o operačných usmerneniach na vykonávanie dočasnej ochrany⁴. Toto oznámenie obsahuje usmernenia týkajúce sa rozsahu pôsobnosti smernice, spôsobu zaobchádzania s deťmi, najmä s deťmi bez sprievodu, voľného pohybu a registrácie a poskytovania informácií. Zriadila sa aj platforma solidarity s cieľom koordinovať operačnú reakciu medzi členskými štátmi a uľahčiť mobilizáciu príslušných nástrojov EÚ.

³ Smernica 2001/55/ES.

⁴ 7439/22.

Pomoc utečencom z Ukrajiny pri integrácii do členských štátov a najmä pri ich zamestnávaní je spoločnou prioritou členských štátov. EÚ tak zmobilizovala finančné prostriedky⁵, uľahčila uznávanie odborných kvalifikácií⁶ a zaručila právo na prístup k odbornej príprave s cieľom uľahčiť integráciu utečencov na trh práce v závislosti od potrieb podnikov v členskom štáte, v ktorom sa usadili, ako sa stanovuje v smernici o dočasnej ochrane.

Od aktivácie dočasnej ochrany bolo zaregistrovaných 2,8 milióna príjemcov.

Súbežne s aktiváciou tohto nástroja Komisia opätovne potvrdila svoj záväzok voči vysídleným obyvateľom Ukrajiny tým, že 8. marca prijala oznámenie o európskej solidarite s utečencami a ľuďmi, ktorí utekajú pred vojnou na Ukrajine⁷. Európska únia takisto pracuje na mobilizácii celého radu finančných prostriedkov na riešenie finančných potrieb Ukrajiny a prípravu na jej obnovu⁸⁹.

⁵ V kontexte „Opatrení v oblasti súdržnosti na podporu utečencov v Európe“ (iniciatíva CARE) sa zmeny existujúcich nariadení zamerali na to, aby sa členským štátom poskytla väčšia flexibilita na rýchlu mobilizáciu nevyčerpaných finančných prostriedkov z programového obdobia 2014 – 2020 vrátane Európskeho sociálneho fondu (ESF).

⁶ Napríklad odporúčanie EÚ 2022/554 z 5. apríla 2022 o uznávaní kvalifikácií osôb utekajúcich pred inváziou Ruska na Ukrajinu alebo oznámenie Komisie o získavaní zručností a prilákaní talentov do Európskej únie (ST 8556/22).

⁷ 7027/22.

⁸ Zmenený návrh nariadenia, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1303/2013 a nariadenie (EÚ) č. 223/2014, pokiaľ ide o zvýšené predbežné financovanie zo zdrojov REACT-EU.

⁹ Oznámenie (COM(2022) 233 final) z 18. mája 2022 o podpore a obnove Ukrajiny.

V nadväznosti na tieto opatrenia sa na mimoriadnom zasadnutí ministrov vnútra 28. marca predstavil 10-bodový plán na posilnenie európskej koordinácie pri prijímaní ľudí utekajúcich z oblasti konfliktu, ktorý je plánom európskej pomoci.

Opatrenia zamerané na prijímanie zraniteľných osôb a ich ochranu

Masívny prílev utečencov, väčšinou žien samých alebo s deťmi, vystavuje ľudí utekajúcich pred konfliktom vysokému riziku obchodovania s ľuďmi, nezákonných adopcií, sexuálneho vykorisťovania a znásilňovania. V tejto súvislosti sa dodržiavanie najzákladnejších sociálnych práv stáva povinnosťou aj výzvou pre všetky členské štáty, ktoré sú zodpovedné za ochranu najzraniteľnejších skupín obyvateľstva, najmä detí a maloletých bez sprievodu, starších ľudí, osôb so zdravotným postihnutím a rómskeho obyvateľstva.

Európska platforma solidarity prijala v tejto súvislosti plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Vymedzujú sa v ňom usmernenia na európskej úrovni a na úrovni členských štátov na účely predchádzania obchodovaniu s ľuďmi a boja proti nemu, ale aj na identifikáciu, podporu a ochranu obetí obchodovania s ľuďmi. Komisia tiež 13. mája oznámila pridelenie 1,5 milióna EUR na osobitný projekt, ktorého cieľom je podporiť Populačný fond Organizácie Spojených národov (UNFPA) pri poskytovaní pomoci ženám a dievčatám na Ukrajine prostredníctvom služieb v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia.

Členské štáty však naďalej čelia vážnym výzvam, pokiaľ ide o predchádzanie rizikám vykorisťovania a násilia, najmä voči ženám a dievčatám, a boj proti nim, ako aj zabezpečenie primeranej lekárskej podpory obetiam sexuálneho násilia a znásilnenia súvisiacej s ich sexuálnymi a reprodukčnými právami.

Európska rada na svojom poslednom mimoriadnom zasadnutí 30. mája opätovne potvrdila podporu Ukrajine a odhodlanie privítať utečencov a zaistiť im bezpečnosť, a to aj prostredníctvom pomoci susedným krajinám¹⁰.

Pokiaľ ide konkrétne o deti, Európska komisia už v marci 2022 vyzvala členské štáty, aby vo svojich národných plánoch vykonávania Európskej záruky pre deti zohľadnili osobitnú situáciu detí ukrajinských utečencov. Rada sa vo svojich záveroch o stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa, ktoré schválila 9. júna 2022, ďalej zamerala na osobitné riziká a opatrenia týkajúce sa detí v núdzových alebo krízových situáciách.

Ukrajina tiež vyzvala veľký počet členských štátov, aby podpísali memorandum o spolupráci v oblasti sociálnej ochrany dočasne vysídlených detí, ktoré sa stali obeťami vojenských akcií a ozbrojených konfliktov. Členské štáty koordinovali svoje reakcie na vnútroštátnej úrovni, na základe usmernení navrhnutých Európskou komisiou, ako aj doplnkovým spôsobom na úrovni Únie. Prebieha preto rokovanie o návrhu politickej pozície Rady, v ktorej sa odkazuje najmä na uplatniteľné európske a medzinárodné nástroje, ktoré sú schopné zabezpečiť účinný rámec na poskytovanie pomoci. Tento dokument bude predovšetkým nabádať členské štáty, aby posilnili cezhraničnú spoluprácu v prospech detí a bezplatne im poskytovali služby a starostlivosť, ktoré potrebujú.

V nadväznosti na diskusiu, ktorá sa uskutočnila na predchádzajúcom zasadnutí Rady EPSCO 14. marca, predsedníctvo navrhuje novú výmenu názorov o rôznych postupoch iniciovaných na vnútroštátnej úrovni zameraných na ochranu sociálnych práv utečencov z Ukrajiny a podporu ich plnej integrácie do spoločnosti.

¹⁰ 21/22.

Ministri sa v tejto súvislosti vyzývajú, aby odpovedali na tieto otázky:

- Aké konkrétne kroky sa prijali vo vašej krajine v rámci uplatňovania sociálnych opatrení stanovených v smernici o dočasnej ochrane s cieľom uľahčiť prijímanie utečencov z Ukrajiny, najmä pokiaľ ide o ženy a deti?
- Ako podporovať integráciu utečencov, najmä žien, do trhu práce hostiteľských členských štátov a ochranu sociálnych práv utečencov?
- Aké ďalšie iniciatívy by sa mohli zväziť na podporu sociálnej integrácie najzraniteľnejších skupín utečencov?
